

Digitalisaatio

Alustatalouden haasteita

Tausta

Digitalisaatio puhuttaa paljon eri toimialojen edustajia. Yritysten digitalisaatiosta vastaava työ- ja elinkeinoministeriö edistää yritysten digitalisaatiota muun muassa alustatalouden tiekartastolla (yksi hallituksen kärkihankkeista) sekä liikennealan kasvuohjelmalla, jossa yhtenä painopisteenä on asiakastarpeista lähtevien palvelujen kehittäminen.

Palvelualojen tulevaisuuteen vaikuttaa merkittävästi digitalisaatio sekä jakamistalous ja alustatalous. Nämä tekijät ovat muuttaneet jo nyt merkittävästi työn tekemisen muotoja sekä palveluvalikoimaa. Jakamis- ja alustatalouden myötä palvelualalle on tullut paljon erilaisia toimijoita, jotka pyrkivät siirtämään työnantajalle kuuluvan riskin työntekijälle.

Merkillepantavaa on, että vaikka alustatyö on yrittäjämäistä työtä, työntekijällä ei todellisuudessa ole samanlaisia vapauksia kuin yrittäjällä. Alustatyölle on tyypillistä, että työtä tarjotaan jonkin sovelluksen tai verkkoalustan kautta. Työ on usein keikkaluonteista ja sen luonne (työtehtävä) sekä hinta ovat määriteltä ennalta. Työn mahdolliselle tekijällä jää ainoastaan valinnanvapaus sen suhteen ottaako hän tehtävän vastaan vai ei. Tosin monissa tapauksissa tämä valinnanvapaus on näennäinen, sillä jos henkilö kieltäytyy tarjotuista keikoista, hänelle ei usein enää välitetä uusia töitä tai häntä ei valita työhön, vaikka hän sitä hakisi.

Suomalaisilla palvelualoilla digitalisaatio on näkynyt muun muassa verkkokaupan kasvuna sekä jakamistalouteen liittyvien palveluiden yleistymisenä. Esimerkiksi Airbnb on lisännyt majoitusvaihtoehtojen välistä kilpailua sekä vaikeuttanut joissain kaupungeissa kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen saatavuutta. Lisäksi ruoan kotiinkuljetus- ja maksupalvelu Wolt sekä kuljetuspalveluja tarjoava Uber ovat muuttaneet kuluttajien käyttäytymistä etenkin pääkaupunkiseudulla.

PAMin kanta

Kaiken työnteettämisen pitäisi olla säänneltyä

Työntekijä-, yrittäjä- ja työnantajamääritelmät kaipaavatkin pikaista päivittämistä. Kaiken työnteettämisen pitäisi olla säänneltyä. Työsuojelu, sosiaaliturva ja oikeus edunvalvontaan on taattava kaikille riippumatta työnteon muodosta.

Alustoille on säädettävä selkeästi työnantajan status ja työlainsäädäntöön olisi saatava määräykset keikka-, silppu- ja alustatyötä tekeville työntekijöille. Lisäksi on tärkeää estää kaksien työmarkkinoiden syntyminen, jossa samaa työtä tehdään erilaisilla säännöillä.

Alustatalous kaipaa selkeitä pelisääntöjä

Alustataloudelle on myös tyypillistä, että alustatyötä tarjoavat toimijat siirtävät työntekijän vastuulle tavallisessa palkkatyössä olevat veloitteet, kuten eläketurvan, muun työnantajakustanteisen sosiaaliturvan, työturvallisuuden, lomakorvauksen ja työvälaineistön.

PAM korostaa, että halvat kuluttajahinnat ilman työnantajavelvoitteita vääristävät alan kilpailua merkittävästi. Pahimmillaan vaarana on, että toimialalta poistuu maksuvelvoitteensa hoitavia yrityksiä liian vähäisten asiakasmäärien vuoksi ja markkinoille jäljelle jäävien yritysten hinnat laskevat niin alhaisiksi, ettei kukaan toimija saa enää toimeentuloaan alalta. Tästä syystä palvelualojen ohjelmassa tulisi luoda yhteiset käytännöt palvelualoilla tehtävälle alustatyölle.

PAM pitää hyvänä myös sitä, että reaaliaikainen kassajärjestelmä olisi mahdollista laajentaa koskemaan myös alustataloutta. Fiskaalisten kassajärjestelmien käyttöönotto mahdollistaisi aiempaa paremmin esimerkiksi alustatalouden verotuksen. Verovilpin estämiseksi teknisten ratkaisujen tulisi kuitenkin olla sellaisia, etteivät ne mahdollista tulonsalaukseen tarkoitettujen ohjelmien käyttöä.

Lisätietoja

[PAMin lausunto 17.11.2017 eduskunnan Tulevaisuusvaliokunnalle: Jaettu ymmärrys työn murroksesta.](#)

[PAMin lausunto 6.3.2018 eduskunnan Tulevaisuusvaliokunnalle: Palvelualojen nykytila ja tulevaisuuden näkymät sekä palveluvienti.](#)

TEM & Business Finland. 2018. Digitaalisen alustatalouden tiekartasto.

<https://www.alustatalous.fi>